

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 5 Δεκεμβρίου 2018, με την εξής σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Μαρία Βλαχάκη, Αντιπρόεδρος, Σταμάτιος Πουλής, Δημήτριος Πέππας, Αγγελική Μυλωνά, Βιργινία Σκεύη, Βασιλική Σοφιανού, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας (εισηγητής), Αργυρώ Μαυρομμάτη, Κωνσταντίνος Κρέπης, Γεωργία Παπαναγοπούλου, Νικολέτα Ρένεση και Αντιγόνη Στίνη, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή, Ειρήνη Κατσικέρη και Αικατερίνη Μποκόρου, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την από 23 Δεκεμβρίου 2016 (αριθμ. κατάθ. .../4-1-2017) αίτηση:

Της ... ..., χήρας ... ..., κατοίκου ... ..., η οποία παραστάθηκε αυτοπροσώπως και δήλωσε ότι επιθυμεί να συζητηθεί η υπόθεσή της,

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Με την .../2013 πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής

Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.) απορρίφθηκε ως αβάσιμη αίτηση της ήδη αναιρεσείουσας για κανονισμό σε αυτήν σύνταξης κατά μεταβίβαση, ως χήρας του αποβιώσαντος στρατιωτικού συνταξιούχου ... .. του ....

Έφεση της αναιρεσείουσας κατά της ως άνω απορριπτικής πράξης απορρίφθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη 2144/2016 απόφαση του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Με την ένδικη αίτηση και για το λόγο που αναφέρεται σε αυτή ζητείται η αναίρεση της προαναφερόμενης απόφασης του ΙΙΙ Τμήματος.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε :

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης και

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε την από 5-12-2018 έγγραφη γνώμη του και πρότεινε την απόρριψη αυτής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από την Αντιπρόεδρο Μαρία Βλαχάκη και τους Συμβούλους Δημήτριο Πέππα, Βιργινία Σκεύη, Βασιλική Σοφιανού και Ειρήνη Κατσικέρη (αναπληρωματικό μέλος), που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981). Για τη νόμιμη συγκρότηση της Ελάσσονος Ολομέλειας, στη διάσκεψη μετείχαν επίσης οι Σύμβουλοι Ασημίνα

Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή και Αικατερίνη Μποκώρου (αναπληρωματικά μέλη).

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής :

I. Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, για την άσκηση της οποίας έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. τα ..., ..., ... και ... ειδικά έντυπα γραμμάτια του Δημοσίου), ζητείται παραδεκτώς η αναίρεση της 2144/2016 απόφασης του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία απορρίφθηκε η από 14-2-2014 έφεση της ήδη αναιρεσείουσας κατά της .../2013 πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.). Με την πράξη αυτή απορρίφθηκε αίτησή της για κανονισμό σύνταξης κατά μεταβίβαση, ως χήρας του αποβιώσαντος στις ...-...-2013 στρατιωτικού συνταξιούχου ... ... του ..., με την αιτιολογία ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12 παρ. 1 του ν. 3863/2010 και 8 του ν. 3865/2010, δε δικαιούται συντάξεως, διότι ο θάνατος του συζύγου της επήλθε πριν τη συμπλήρωση πέντε (5) ετών από την ημερομηνία τέλεσης του γάμου τους, στις ...-...-2008. Ήδη, με την ένδικη αίτηση, κατά την προσήκουσα εκτίμηση του οικείου δικογράφου, η αναιρεσείουσα επιδιώκει την εξαφάνιση της πληττόμενης απόφασης, προβάλλοντας ως λόγο αναίρεσης την εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή από το δικάσαν Τμήμα των διεπουσών την επίδικη υπόθεση ουσιαστικών διατάξεων των άρθρων 12 παρ. 1 του ν. 3863/2010 και 8 του ν. 3865/2010, λόγω του μικρού χρονικού διαστήματος των έξι (6) ημερών που

υπολειπόταν μέχρι τη συμπλήρωση της απαιτούμενης πενταετούς διάρκειας του γάμου, λαμβανομένης υπ' όψιν και της προηγηθείσης πολύχρονης συμβιώσεως της αναιρεσείουσας μετά του αποβιώσαντος μετέπειτα συζύγου της, αλλά και της οικονομικής αδυναμίας στην οποία έχει περιέλθει μετά το θάνατό του.

II. Ο Συνταξιοδοτικός Κώδικας (π.δ. 169/2007, Α' 210), ορίζει, στο άρθρο 31, ότι: «1. Δικαίωμα σε σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο έχουν: α) Η χήρα κάποιου απ' αυτούς που αναφέρονται στα άρθρα 26 ως 29, ο οποίος πέθανε μετά την απόκτηση δικαιώματος σε σύνταξη, η χήρα κάποιου απ' αυτούς που αναφέρονται στα άρθρα 26 παρ. 1 και 27, ο οποίος πέθανε μετά τη συμπλήρωση πενταετούς τουλάχιστον πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, ... Η χήρα δικαιούται σύνταξη αν από το γάμο έχει συμπληρωθεί ενός έτους πραγματική συντάξιμη υπηρεσία του συζύγου της ή αν ο γάμος έχει τελεσθεί δύο τουλάχιστον πλήρη έτη πριν από το θάνατό του ...». Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 3863/2010 (ΦΕΚ Α' 115) «Νέο ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις», το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικοί όροι συνταξιοδότησης επιζώντος συζύγου» ορίστηκε ότι: «1. Ο επιζών σύζυγος δεν δικαιούται σύνταξη από ασφαλιστικούς οργανισμούς κύριας ή επικουρικής ασφάλισης, ή το Δημόσιο κατά περίπτωση, στις εξής περιπτώσεις: Α. Αν ο θάνατος του ασφαλισμένου συζύγου επήλθε πριν από την πάροδο τριών (3) ετών από την τέλεση του γάμου, εκτός αν: α) Ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα, εργατικό ή μη. β) Κατά τη διάρκεια του γάμου γεννήθηκε, νομιμοποιήθηκε, αναγνωρίστηκε ή υιοθετήθηκε τέκνο. γ) Η χήρα κατά το χρόνο του θανάτου τελούσε σε κατάσταση εγκυμοσύνης, η οποία δεν διεκόπη και γεννήθηκε ζων τέκνο. Β. Αν ο θανών ελάμβανε κατά την τέλεση του γάμου

σύνταξη αναπηρίας ή γήρατος, ο δε θάνατος επήλθε πριν από την πάροδο πέντε (5) ετών από την τέλεση του γάμου εκτός και εάν στην περίπτωση αυτή συντρέχει ένας από τους ανωτέρω με στοιχεία β' και γ' αναφερόμενους λόγους.

2. Οι ανωτέρω διατάξεις εφαρμόζονται τόσο για τους έως 31.12.1992 ασφαλισμένους όσο και για τους μετά την 1.1.1993 ασφαλισμένους σε οποιονδήποτε φορέα ασφάλισης ή το Δημόσιο. Κάθε διάταξη που ρυθμίζει διαφορετικά το ανωτέρω θέμα καταργείται. Διατάξεις που θέτουν πρόσθετους περιορισμούς στη λήψη σύνταξης από τον επιζώντα σύζυγο, καθώς και οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, που προβλέπουν τη χορήγηση της σύνταξης στον επιζώντα σύζυγο ανεξάρτητα από τη διάρκεια του έγγαμου βίου, εξακολουθούν να ισχύουν». Με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 8 του ν. 3865/2010 (Α' 120) «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» ορίστηκε ότι: «Οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 3863/2010 (Α' 115) σχετικά με το κριτήριο της διάρκειας του έγγαμου βίου, προκειμένου να δικαιωθεί σύνταξη ο επιζών σύζυγος, έχουν εφαρμογή και για τους υπαγόμενους στις διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου. Κατά τα λοιπά για τη συνταξιοδότηση των επιζώντων συζύγων εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις των προεδρικών διαταγμάτων 167/2007, 168/2007, 169/2007 και του ν. 2084/1992. ... 4. (όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 4 του ν. 4151/2013, ΦΕΚ 103 Α/29-4-2013) Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δεν έχουν εφαρμογή για τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα των οποίων το δικαίωμα γεννήθηκε πριν την ημερομηνία έναρξης ισχύος του ανωτέρω νόμου». Από το συνδυασμό των προαναφερόμενων διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα: Με το

ν. 3863/2010 ο νομοθέτης, επιδιώκοντας να ρυθμίσει ενιαία, για όλους τους φορείς που απονέμουν σύνταξη και συνεπώς και για το Δημόσιο, τις ελάχιστες κοινές προϋποθέσεις απονομής σύνταξης στον επιζώντα σύζυγο σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου υπαλλήλου ή συνταξιούχου, έθεσε ως προϋπόθεση την πάροδο, από την τέλεση του γάμου έως το θάνατο του υπαλλήλου ή του συνταξιούχου, τριών ή πέντε ετών, αντίστοιχα, και παράλληλα όρισε κοινές για όλους τους φορείς εξαιρέσεις από τον ανωτέρω κανόνα (βλ. σχετική αιτιολογική έκθεση, καθώς και τα πρακτικά της 3ης ειδικής συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 29-6-2010). Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3865/2010, ο νομοθέτης θέλησε να περιορίσει την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 12 του ν. 3863/2010 ως προς τους ασφαλισμένους του Δημοσίου, καθώς και τους συνταξιούχους αυτού, αναφορικά με τις προβλεπόμενες στις διατάξεις αυτές εξαιρέσεις, διατηρώντας από τις διατάξεις του άρθρου 12 μόνο την προϋπόθεση της τριετούς ή πενταετούς, ανάλογα, χρονικής διάρκειας του έγγαμου βίου, ενώ κατά τα λοιπά παρέπεμψε στις οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου (π.δ. 167/2007, 168/2007, 169/2007 και ν. 2084/1992). Επομένως, μετά τη θέση σε ισχύ των ν. 3863/2010 και 3865/2010, αναγκαίος κατ' αρχήν όρος για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού κατά μεταβίβαση δικαιώματος υπέρ του επιζώντος συζύγου θανόντος στρατιωτικού συνταξιούχου του Δημοσίου, ο οποίος είχε την ιδιότητα αυτή κατά την τέλεση του γάμου, είναι, εφόσον δεν αποκτήθηκε κατά το γάμο τέκνο, η συμπλήρωση πλήρους πενταετούς διάρκειας έγγαμης συμβίωσης έως τον επελθόντα θάνατο του συνταξιούχου. Η προϋπόθεση αυτή έχει θεσπιστεί για τη διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου και κατ' επέκτασιν του συνόλου

των συνταξιούχων και ασφαλισμένων αυτού με την αποτροπή τέλεσης γάμων που αποβλέπουν αποκλειστικώς στη συνταξιοδότηση του ενός συζύγου μετά το θάνατο του άλλου και, συνεπώς, στην καταστρατήγηση των προαναφερόμενων διατάξεων. Τέτοιος κίνδυνος καταστρατήγησης δεν συντρέχει εάν έχει προηγηθεί αποδεδειγμένα μακροχρόνια ελεύθερη συμβίωση των μετέπειτα συζύγων, κατά την οποία δεν ήταν δυνατή η τέλεση του γάμου εξαιτίας νομικού, αποκλειστικώς, κωλύματος, ο δε γάμος τελέστηκε ευθύς μόλις εξέλιπε το κώλυμα αυτό, οπότε, στην περίπτωση αυτή, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, η ως άνω προϋπόθεση κάμπτεται και για τη συμπλήρωση του απαιτούμενου για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος υπέρ του επιζώντος συζύγου χρόνου της πενταετίας έγγαμου βίου μπορεί να συνυπολογισθεί και η διάρκεια της κατά τα ανωτέρω ελεύθερης συμβίωσης (ΟΛΕΛΣυν 1401/2018).

III. Στην προκείμενη περίπτωση, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, κατά την ανέλεγκτη από το Δικαστήριο περί τα πράγματα κρίση της, έγιναν δεκτά τα ακόλουθα: Στον ... του ..., πρώην στρατιωτικό συνταξιούχο (...), κανονίστηκε, με την .../1991 πράξη της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, μηνιαία σύνταξη πληρωτέα από 1-6-1991. Στις ...-...-2008 ο ανωτέρω συνταξιούχος συνήψε γάμο με την ήδη αναιρεσείουσα, από τον οποίο δεν απέκτησαν τέκνα και στις ...-...-2013 απεβίωσε. Ακολούθως, η ανωτέρω, με αίτησή της προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, ζήτησε να κανονιστεί σε αυτήν, ως χήρα αποβιώσαντος στρατιωτικού συνταξιούχου, σύνταξη κατά μεταβίβαση. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με την .../2013 πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και

Πολεμικών Συντάξεων του Γ.Λ.Κ., με την αιτιολογία ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12 του ν. 3863/2010 και 8 του ν. 3865/2010, δεν δικαιούται σύνταξη, καθόσον ο θάνατος του συζύγου της επήλθε πριν από την πάροδο πέντε ετών από την τέλεση του γάμου τους. Κατά της τελευταίας αυτής πράξης η ήδη αναιρεσείουσα άσκησε ενώπιον του δικάσαντος Τμήματος την απορριφθείσα με την ήδη πληττόμενη απόφαση από 14-2-2014 έφεση, με την οποία, αιτούμενη την ακύρωση αυτής, προέβαλε, μεταξύ άλλων, ότι η έλλειψη μόλις πέντε ημερών για τη συμπλήρωση της απαιτούμενης από το νόμο χρονικής προϋπόθεσης καθιστά την κρίση της συνταξιοδοτικής διοίκησης καταχρηστική και αντικείμενη στις αρχές της ισότητας και της επιείκειας, καθώς ο γάμος της, ο οποίος διήρκεσε πέντε έτη παρά πέντε ημέρες, δεν διαφέρει ουσιαστικά από γάμους που διήρκεσαν πέντε πλήρη έτη, με αποτέλεσμα να μην συντρέχει στην περίπτωση της ο δικαιολογητικός λόγος θέσπισης της επίμαχης ρύθμισης, καθώς δεν υφίσταται ζήτημα καταστρατήγησης των συνταξιοδοτικών διατάξεων, λαμβανομένης υπ' όψιν της προηγηθείσης μακροχρόνιας συμβίωσης με τον αποβιώσαντα σύζυγό της αλλά και της δεινής οικονομικής κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει μετά το θάνατό του. Ο ανωτέρω προβληθείς ισχυρισμός της τότε εκκαλούσας και ήδη αναιρεσείουσας απορρίφθηκε με την πληττόμενη απόφαση ως αβάσιμος, με την αιτιολογία ότι εφόσον δεν είχαν συμπληρωθεί πέντε πλήρη έτη έγγαμης συμβίωσης και δεν συντρέχει κάποια από τις προβλεπόμενες εξαιρέσεις, ώστε να καμφθεί η ευλόγως τεθείσα με τις εν λόγω διατάξεις χρονική προϋπόθεση για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος από τη σύζυγο θανόντος συνταξιούχου του Δημοσίου, αυτή δεν δικαιούται σύνταξη κατά μεταβίβαση από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις των

άρθρων 12 παρ. 1 του ν. 3863/2010 και 8 παρ. 1 του ν. 3865/2010, καθώς αντίθετη εκδοχή θα συνιστούσε ανεπίτρεπτη νομοθέτηση τροποποιητικού χαρακτήρα και όχι αληθή ερμηνεία των ως άνω κανόνων δικαίου, οι οποίοι μάλιστα, ως συνταξιοδοτικού περιεχομένου, είναι στενά ερμηνευτέοι. Το δικάσαν Τμήμα έκρινε περαιτέρω ότι από τα στοιχεία του φακέλου δεν προέκυπτε η ύπαρξη και η διάρκεια της σχέσης τους ούτε τυχόν συμβίωσή τους πριν από την τέλεση του γάμου, η δε οικονομική κατάσταση της χήρας συνταξιούχου του Δημοσίου δεν αποτελεί κριτήριο για τη θεμελίωση από αυτή συνταξιοδοτικού δικαιώματος. Κρίνοντας έτσι το δικάσαν Τμήμα ορθώς ερμήνευσε και εφήρμοσε τις προδιαληφθείσες ουσιαστικές διατάξεις, δοθέντος ότι αυτές (ως συνταξιοδοτικές) πρέπει σε κάθε περίπτωση να εφαρμόζονται στενά και δεν επιτρέπεται, κατ' επεκτατική εφαρμογή των διατάξεων αυτών, η αναγνώριση σύνταξης από μεταβίβαση σε όσους δεν έχουν συμπληρώσει κατ' ελάχιστον πλήρη πενταετή διάρκεια έγγαμης συμβίωσης.

IV. Ακολούθως, αφού δεν προβάλλονται άλλες νομικές αιτιάσεις κατά της προσβαλλόμενης απόφασης, πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση αναίρεσης στο σύνολό της ως αβάσιμη και να διαταχθεί η κατάπτωση του παραβόλου που κατατέθηκε για την άσκησή της υπέρ του Δημοσίου (άρθρο 73 παρ. 4 ν. 4129/2013).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση. Και

Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου υπέρ του Δημοσίου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 3 Ιουλίου 2019.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΡΑΘΥΡΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στις 4 και 11 Δεκεμβρίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ